

ENRA **H**ONAR

QUADERNS DE FILOSOFIA

36

Bicentenari de la mort d'Immanuel Kant
Pels camins de la raó crítica

DADES CATALOGRÀFIQUES RECOMANADES PEL SERVEI DE BIBLIOTEQUES
DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Enrahonar

Enrahonar : Quaderns de Filosofia / Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filosofia. —
Núm. 1 (primer semestre de 1981)- Bellaterra [Barcelona] : Universitat Autònoma de Barcelona.
Servei de Publicacions, 1981- . — 28 cm

Semestral. — A partir del núm. 13 (1987) canvia de mida: 23 cm. — Indexada per: CSIC.

ISSN 0211-402X

1. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filosofia
1. Filosofia — Revistes
1(05)

Director

Gerard Vilar Roca

Consell de redacció

Victòria Camps Cervera, Raül Gabás Pallás,
Victor Gómez Piu, David Jou Mirabent,
Joan-Carles Mèlich Sangrà, Josep Montserrat
Torrens, Daniel Quesada Casajuana,
Josep M. Terricabras Noguera

Consell editorial

Professorat del Departament de Filosofia de
la Universitat Autònoma de Barcelona

Secretari

David Hernández Abajo

Redacció

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Filosofia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 16 18. Fax: 93 581 20 01
d.filosofia@uab.es

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 10 22. Fax: 93 581 32 39
sp@uab.es

Bases de dades en què ENRAHONAR està referenciada

- Dialnet (Unirioja)
- Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)
- Sumaris del CBUC

ENRAHONAR és una publicació del Departament de Filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona, fundada l'any 1981. El seu objectiu és servir de mitjà de difusió d'idees i d'investigacions originals, en el camp de la filosofia i altres ciències humanes. La revista publica articles substantius, notes, recensions o crítiques de publicacions i inclou uns fulls de didàctica de la filosofia.

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei. S'autoritza la reproducció de l'índex i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Encara que el català és la llengua oficial d'ENRAHONAR, no traslladem a aquesta llengua ni els índexs analítics, ni les paraules clau, ni els resums dels articles escrits en castellà.

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 11 93. Fax: 93 581 32 19
sb.intercanvi@uab.es

Coberta

Loni Geest & Tone Høverstad

Composició

Binorama, S.C.P.

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 15 96. Fax: 93 581 32 39
sp@uab.es

ISSN 0211-402X

Dipòsit legal: B. 13.550-1981

Imprès a Espanya. Printed in Spain

Imprès en paper ecològic

Índex

Enrahonar

Núm. 36, p. 1-173, 2004, ISSN 0211-402X

Les paraules clau són en llenguatge lliure

S'autoritza la reproducció dels resums i de les pàgines de l'índex

7-8 **Introducció** **Pels camins de la raó crítica**

Articles

- 11-24 **Arana, Juan** (Universidad de Sevilla)
Kant y el fin de la filosofía de la naturaleza. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 11-24.

Este artículo estudia la importancia de la filosofía de la naturaleza en la obra de Kant, y también analiza la importancia que tuvieron la ciencia y las matemáticas en la educación del filósofo. El autor intenta mostrar hasta dónde llegaba el conocimiento por parte de Kant de la ciencia de su tiempo. También trata de determinar la importancia de su influjo y su posible responsabilidad en la decadencia de la cosmología filosófica en el pensamiento contemporáneo.

Palabras clave: filosofía de la naturaleza, ciencia, teleología, Ilustración.

- 25-41 **Font, Pere Lluís** (Universitat Autònoma de Barcelona)
Sobre la doctrina kantiana de la imaginació. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 25-41.

Aquest article es proposa presentar, a partir sobretot de dos textos de Kant (*KrV* B 151-152 i *Antropologia* § 28) una certa idea de la imaginació transcendental (com a facultat de produir imatges en presència de l'objecte), de la imaginació empírica (com a facultat de reproduir imatges, simplement o creativament, en absència de l'objecte) i de la relació entre l'una i l'altra (essent la primera, com a facultat de presentació originària, la condició de possibilitat de la segona com a facultat de presentació derivada).

Paraules clau: imaginació transcendental, imaginació empírica.

- 43-63 **Longuenesse, Béatrice** (New York University)
La deconstruction kantienne du principe de raison suffisante. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 43-63.

L'article propose le traitement kantien du principe de raison suffisante dans la *Critique de la raison pure* comme l'une des apports de ce texte à la philosophie allemande précédente, notamment à la tradition leibnizienne-wolffienne, et même aux écrits

précédents de Kant lui-même, espécifiquement la *Nova Dilucidatio*. Dans la première *Critique*, le principe de raison suffisante est envisagé des la méthode transcendente et à partir de l'établissement du principe de causalité dans la deuxième « analogie de l'expérience ». L'auteur suit la démarche de la « déconstruction kantienne du principe de raison suffisante » selon une double voie : l'analyse détaillée à laquelle Kant soumet la notion de raison, et par là le principe de raison, dans la *Nova Dilucidatio*, et la redéfinition de toutes les espèces de la *ratio* à laquelle conduit, à la période critique, la seule preuve possible du principe de raison suffisante, c'est-à-dire, la preuve du principe de causalité, dans la deuxième « analogie de l'expérience ».

Mots clé: principe de raison suffisante, méthode transcendente, proposition.

- 65-79 **Olesti Vila, Josep** (Universitat de Girona)
De l'error a la il·lusió. Avatars kantians d'una noció. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 65-79.

L'objecte d'aquest article és assenyalar l'existència en la filosofia kantiana de dues incerteses que assalten la raó especulativa, i que apareixen al compàs de la reflexió sobre la falsedat. La primera està vinculada al que Kant denomina « il·lusió transcendental », aquella dinàmica equívoca que està lligada inevitablement a l'exercici de la pròpia raó; la segona incertesa és relativa a la manera com es conjura la primera, i gira a l'entorn de l'anomenat « ús regulatiu de les idees ».

Paraules clau: il·lusió transcendental, raó, reflexió.

- 81-99 **Ibáñez Fanés, Jordi** (Universitat Pompeu Fabra)
El salto ético, o por dónde empezar (Spinoza con Kant). *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 81-99.

La cuestión que se plantea es la del origen de la legitimidad ética y la del arranque de la proposición ética más allá de un mero comienzo como acto de habla o de escritura. El gesto del pensamiento en ética conlleva una apelación a la confianza o a la autoridad no exenta de problemas, que se comienzan a tantear en este artículo a partir de Kant pero desde una perspectiva previa espinocista, de tal modo que la comparación entre ambos estilos de pensamiento hace más evidente una estrategia de autolegitimación discursiva en el razonamiento ético.

Palabras clave: proposición ética, decisión, ley moral.

- 101-125 **Hernández Reynés, Jesús** (Universitat Autònoma de Barcelona)
El cosmopolitisme cínic, un precedent del kantianisme? *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 101-125, 10 ref.

En aquest article es compara el cosmopolitisme de Kant amb el cosmopolitisme dels cíncics antics. La comparació no és una tesi, és un mètode. L'objectiu és descobrir els elements comuns i també els que no es comparteixen. D'aquesta manera es poden arribar a definir les principals característiques del cosmopolitisme modern. La conclusió més destacada és que, en la modernitat, representada per Kant, la ciutadania del món no és res més que el límit ideal de la ciutadania política.

Paraules clau: cosmopolitisme, Kant, cíncics, Diògenes de Sínope, *kosmopolites*, ciutadania.

- 127-138 **Jaques Pi, Jèssica** (Universitat Autònoma de Barcelona)
Sobre el significat del terme *Urteilkraft*. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 127-138.

Aquest article està basat en la tasca de traducció al català de la *Kritik der Urteilkraft* per part de l'autora. Presenta la complexitat filosòfica del terme *Urteilkraft* i d'algunes de les paraules vinculades al seu camp semàntic, i en proposa la seva traducció gràcies a la clau atorgada per les tradicions aristotèlica, leibniziana i wolffiana, així com per la polèmica de la *vis viva*. Des d'aquesta perspectiva, la tercera crítica kantiana és entesa, més enllà de l'estètica i de la gnoseologia, com un text de filosofia del llenguatge i de creació d'un nou vocabulari metafísic.

Paraules clau: exercici de la facultat de jutjar, força, facultat, judici.

- 139-151 **Menke, Christoph** (Universidad de Potsdam)
La reflexión en lo estético y su significado ético. Una crítica a la solución kantiana. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 139-151.

Este artículo pone en relación dos tesis kantianas respecto a la estética en aparente contraposición: la afirmación de la autonomía de lo estético respecto a lo ético y la afirmación de la belleza como símbolo de la moralidad. El autor constata que esta aparente confrontación se resuelve gracias al concepto de la analogía propuesta por Kant entre lo bello y lo bueno, así como por la comprensión de la orientación del gusto estético hacia lo bello y de la actitud moral hacia el bien como disposiciones resultantes de un proceso de reflexión. Esta noción es atendida especialmente en el artículo según sus tres acepciones.

Palabras clave: reflexión, belleza, bien, ética, estética.

- 153-170 **Vilar, Gerard** (Universitat Autònoma de Barcelona)
Razón sin fondo: la transformación pragmática de la estética kantiana. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 153-170, 2 il.

El arte contemporáneo, al profundizar en descubrimientos de algunas de las vanguardias que cuestionaban todas las ideas heredadas ha empujado a la filosofía del arte a reconsiderar su enfrentamiento con la estética, constante desde hace dos siglos. Una salida posible a las dificultades teóricas a las que se enfrenta hoy la filosofía consistiría en una revisión o transformación pragmática de la estética kantiana. Al igual que la belleza no residía en Kant en el objeto, sino en el modo según el cual el sujeto lo experimentaba, tampoco hoy el arte está en su soporte sino en una forma (estética) de comunicación de una comunidad. Se ofrece un esbozo de las principales líneas de esta transformación al hilo del clásico análisis de los cuatro momentos del juicio estético.

Palabras clave: arte contemporáneo, actualización de la estética kantiana, símbolo.

- 171-173 **Capdevila, Pol**
Amistats perillosos. La recepció de la *Crítica de la facultat de jutjar* per part de C. Greenberg. *Enrahonar*, 2004, núm. 36, p. 17-173.